

Çüýşe döwügindäki gan / powestiň dowamy

Category: Detektiv proza, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Çüýşe döwügindäki gan / powestiň dowamy

Ötegçilerden kimdir biri üstünden baryp, onuň bolup ýatysyny görüpdir. Onsoň, menem, inim, "Gaçan gutular, duran tutular" edip, gaçmak bilen boldum. Öe gelip, eşiklemmi çalşyryndym-da,

göni aeroporta eňdim. Görsem Çärjewe samalýot uçjak-uçjak bolup dur eken. Ol döwürde pasport soralýamydy näme. Bilet alyp mündüm. Gün ýaşyp barýarka-da. Çärjewe gelidm. Nätanyş şäher, nötanyş adamlar, nirä gitjek, kimden delalat gözlejek. Yat ilde biraz ýygyp ýöremsoň, etmişimiň öni hem soň hakda ymykly oýlandym, özüme ygtybarly ýer gözledim. Belli netijä gelibem şäheriň naharhanasyna bardym. Bir çüýše arak, garbanara oduk-budk aldym. Iýdim, içdim . Soňam mes bolup, Garrygaladan pedinistuta okuwa gelen bir bigünä ýigidiň berdim dulugyna, ýersiz ýere gygyrdym, paýyş sözler bilen sögdüm. Şeýdibem tutuldym-da, milisiýa düşdüm...

— Beýtmegiň näme geregi bardy? — diýip, Kerim Hyrdaň agzyna aňkaryldy.

— Milisiýanyň meni agtarýandygyny aňdym. Sebäbi obada motorly iki adam bardy. Bir-ä frontçy Beki, ikinjisem men. Gyzy syrtyma alyp barýarkam, birlän-ikilän ýolagçy duşupdy. Ana, şolaryň kömegi bilen milisiýa meniň kimdigimi anyklapdyr. Türkmenistanyň ähli künjegine jar edipdir.Olaryň meni dessine gözläp tapjakdyklaryna gözüm ýetýärdi. Türmede welin meni tanaýanam ýok, agtarjagam. Tutulaýsam welin ýa-ha atjaklar ýada on ýyllap iş kesjekler. Şeýdip,inim, men jezanyňyeňilini saýladym. Onsoňam ol etmişime seredeniňde huligançylyk dagy nämejikmişin. Hudaý saklasyn 122-nji maddadan atuw jezasy sygyryp dur onda...

— Adam öldürene şumat hem atuw berilýärmikä? — diýip, Kerim Hyrda sowal berdi.

— Ýatyrylypdyr diýib-ä eşidemok heniz. Yöne jeza edilen günä bagly.Aýdaly, aýalyňyz özge kişi bilen ýatanda üstüne geldiňiz, ýa bolmasa gaharyňa bäs gelip bilmediňiz, bu 108-nji madda. Olam näme, bäs ýyl azatlykdan mahrum etmegi görkezýär.

— Bäs ýyl?!

— Hawa, bäs ýyl. Yeňil gördüňmi muny? Yöne kanunlar üýtgejekmişin, jeza agyrlaşjakmyşyn diýlen gürrüňrm gulagyma degýär. Kim bilyär, ertir näme boljak?

Hawa, sen yzyny diňle. Türmede ýarym aý çemesi ýatdym. Bu gün-erte sud bolmalydym, ýetişmedim. Tapdylar.Esasy subutnama-da şol gyzyň penjesinde galan saçynyň bir gyljagazy boldy. Ýogsam menem üç-dört günläp günäni boýuma alman milisiýa işgärlerine hupbat ýamanyny görkezdimem-le. — Hyrda birmahallar sönüp giden çilimini sordy, soňam onuň sönendigini görüp, ýaňadan otlandy. İncezik yüzünden syrygan derini

süpürip, gürrüňini dowam etdirdi.

— Men-ä düşünip bilemok, nädiп bir gyljagaz subutnama bolup bilyär?-diýip, Kerim burnundan goýy tüsсе goýberip durşuna Hyrdydan sorady.

— Onda-da neneňsi subutnama. Ana, inim, şol gyly alaga-da himlabaratoriá iberýärler, olaram gyldaky ganyň düzümini çykarýarlar. Aý, ýene nämeler edýärler, garaz meňkidigini anyklaýarlar. Ylym diýeniň takyk bolýar, ýalňyşanok. Ine, esasy subutnama-ha şol boldy. Onsoň ýolagçy şayatlaryň görkezmelerini, motoryň reňkini hem goşsaň, boýnuňa alsaň-almasaň, öz-özünden görnüp duran zat bi. Hawa, inim, hälem sag bolsun Brežnew, eger Hrušew bolaýanlygynda men atylmalydym. Hernä on ýyl bilen sypdym. Gördüňmi, inim, sen bolsaň "barmak yzy", "aýak yzy" diýip äsgermezlik edýäň. Eger bir etmişin bar bolsa, onda ony ýaşyrjak bolup arrygyň-da gynama, başartmaz. Takdyra ten berip, çaltrak şu jaýdan gideniň kem däldir. Koloniá düşüp bilseň hezillik, o taýda bal iýip, erkin ýaşap ýörenlerem bar. Belki senem şolaryň birisiň — diýip, Hyrdy kepän dodagyny ýalap, ellerine daýanyp, aýak üstüne galdy. — Suwjagaz içäýmesem...

Ol gapyny ýumruklaп durşuna:

— Senem içermiň? — diýip, Kerimden sorady.

— İçäýmeli öz-ä. Maňa-ha şuň içinde howa-da ýetenok — diýip, Kerimem diklendi-de, kameranyň içinde iki-baka aýlandy. "Oýun etse ogly ýeňer, çynyrgatsa — atasy" diýleni hak-ow! Inspektoryň çynyny edýändigine şek-şübhe ýok. Men nämelere ulaşyp ýörün?!" Çuňňur oý-pikire batan Kerim gapynyň şakyrdysyna essine geldi.

Hyrdy bilen Kerim gözegçi seržantyň getiren bir jam suwundan mazaly gananoň, iki bolup otagyň içinde gezim etdiler.

— Inim, seniňem ýüküň ýeňil däl-ow! Ýeke perzendi ýitiräýmek... Hawa-da, maňlaýüda bardyr-da. Adam diýeniň biohuda ýere-de çolaşaýar, muňa birbada akylam ýetirip bolanok.

— Hut, şu seň aýdyşyň ýalam boldy. Men-ä bolan waka henizem düşünip bilemok — diýip, Kerim iki eli bilen kellesini tutdy.

— Gam çekme, inim, ir-u-giç düşünersiň. Men-ä birselleм gözlerime dynç beräýmesem, gije-de OBHS-ler ýatyrmadylar — diýip, Hyrdy tagtaň üstünde ozalkysy ýaly iki

elini ýassyk edindi-de, gözlerini bir nokada dikip ýatdy. Salym geçmänem içerini onuň adaja horruldysy gaplap aldy.

Hyrdy uklansoň Kerimem oturan ýerinde süýndi. Näçe urunsa-da onuň gözlerine teý uky gelmedi. Hyrdy bilen edilen gürrüň beýnisiń gorjap durdy. "Eý, janlarym. Neneňsi agyr günä edipdirin. Ýa meň göwnümemikä? Eger akylym çýtgändir diýsem, doktorlar ekspertizadan geçirip, bütinleý sagdygym hakynda inspektora güßä geçdiler..."

Ol şol bir ýatyşyny üýtgetmän, ogly bilen bolan wakany hakydasyna getirjek bolup esli urundy. Birbada ähli zat buýr-bulaşyk bolup görünse-de, soň-soň o wakalar kerwen deýin tırkeşip, göz atuwýndan birin-birin geçip ugrady...

Ýekpenbe günü öylänler boluberipdi. Kerim Akgülüň ýoluna esli garaşdy. "Näme eglendikä? Ýa düýni wadasyndan dänäýdimikä? Eý, hudaý, menem şu sallahlyk derdinden dynaýsam. Goý, men-ä jähennem diýeli. Şu jagaz gözmonjugy ýaly çagajygym – Berdi janym heläk bolýa-da. Elbetde, çaga hemme zatdan beter eje gerek, eje. "Oglanyňky eje, goýnuňky gije" diýilmänmi. Şuň boýnuny burup, gapyň agzynda gözleriniň owasyny ýaşardypjyk oturyşyny göremde, başyма kyýamat gopýar. Ýüregim ezile-ezile, bagrym paralanýar. Durkum bilen sandyraýan. Wah, perzent, neresse çaga, şuň ýüzi gülüp bakyp, eje mährini çoýup biljek bir maşgala bolsady. "Eşegi ýal garradar, guly hyýal". Meňkem gury bir hyýal bolup galaýmasa ýagşydyr...

Ah, Bossan, Bossan. Neçün bizi taşladyň-da gidiberdiň. Bäbekhana gitmänkäň biz neneň süýji-süsji arzuwlary edipdik. Ogul bolsa Döwlet, gyz bolsa Gunça dakmašak edipdik. Sen-ä gyz küýsäpdiň. Wah, ol bäbejik gyzam eken. Yöne ol gyz seni begendirmedi-de, gaýta seniň garabnagtyň bolup çykdy. Eý, alla, beýle jeza bermegiňe ne sebäp boldy. Wah, şol gyzjagazy gösteripjik geläýen bolsa, ine, bizem öýde jagyl-jugul, dört bolupjyk, içerini dolduryp oturardyk. Onam bize Alla jan köp gördü. Bossan jan, Bossan jan. Beýle aýal indi maňa duşarmy-yokmy... Akgülem-ä örän salyhatly görünüyä. Oturyp-turşam, gp urşam hiç neneň däl. Yöne olam Bossanyň ornuny tutup bilmez. Söýyän diýip, boýnumdan goluny salyp, asyl meni öz günüme goýanok. Kim bilyär, ýürek bilen söýyänem bolsa biri. Aýal diýeniň bir erkegi sulhy alsa ana, onsoň ony aýryp bilmersiň. Belki, şeýle bolaýady. Belki, taňrym ýene şol bir mahalky süýji günleri gaýtaryp beräýedi. "Öňüm gelenden, soňuç gelsin" diýipdirler.

Kerim oý-pikire, süýji arzuwlara çümüp otyrka gapydan yüzün salyp, Berdijik girdi.

– Kaka, meni ýene urýarlar – diýip, hamsygyp kakasynyň boýnundan gujaklady.

– Weý, weý, heý senem urup bolarmy? Sen akyllýja oglan-a. Kim ol saňa el galdyran?

– Hol, goňsulaň çagalary Patdy bilen Durdy-laý.

Kerim oglunyň üst-basynyň hapasyny kakyşdyrdy-da, gujagyna gysyp, alyslara nazar aýlady. Şu pursatda oglunyň ter bedeni onuň tenine siňip barýan ýaly göründi. Ýene göz öňüne dünýeden armalyja giden gelni Bossan geldi. Halynda onuň bilen duşuşdy. Olar ýedi ýyllap bile ýaşapdylar. Kireýine, özem depäň degip duran, pessejik salnan jaýlarda ýaşapdylar. Gelni özbaşdak hususy jaýlarynyň bolmagyny, özgeler ýaly ine-gana, bol-elinlikde ýaşamagy arzuw ederdi. Wah, ara ölüm diýlen zat düşmedik bolsady, ähli zadam boljak ekeni. Basym olara iki ottagly jaýam berdiler. O berlen jaýa-da özuniň howluly jaýyny çalyşjak adamam sataşdy. Olar göçüp bardylar. Bossan atasy öýünde dokan uly halysynam getirip giň otaga ýazypdy. Daşaryurt mebelinem Kerimiň işinden nobata durup alypdylar. Ýeňil maşyna duran nobatam golaý gelipdi. Ýone... o zatlara guwanmak bagty Bossana nesip etmedi. Ömür tanapy kesilende o betbagtyň ýaňy ýigrimi alty ýasybardy...

Kerimiň garaşmakdan ýaňa sabyr käsesi püre-pür doldy. Akgül welin gara bermedi. Teýahyry "Bu gün işi çykandyr-a!" diýip, ogluny başardygynan naharlamaga durdy. Soňam ony köçä ugradyp, giň otagyň içinde iki-baka gezmeläp, alňasady. Barybam telewizoryň öňüne çökdi. Telewizorda berilýän programma-da onuň ýüregine teselli berip bilmedi. Telewizory ölçürip, uludan demini aldy, soňam gözleri diwarda asylgy duran Bossan bilen bile aldyran suratyna dňşdi. O mahal gelniniň ýaňy bir atasy öýünden gaýtarylyp gelnen günleridi. Surata düşmäge-de güýç edip äkidipdi-le. Ol diýseň utanjaňdy. Wah, o mahal näz etmäniň-de, näz götermäniň-de sz lezzeti bardy. Arman... o günler indi düýş ýaly bolup geçip gitdi-de.

x   x   x

Kerim ir bilen gelse-de, şol bir keýpsızligidi. Onuň işdeş ýoldaşlary bilen gürleşibem seri bolmady. Asyl eli işe barmady. Akgülüň wadasında tapşuylmandygyna kejikdi oturdy. Ýeri, muňa näme aýdyp, näme goýjak?

Ol edaraň hasap-hesip işini birýüzli edensoň Akgüllere til kakdy. Trubkany welin göteren bolmady. "Bä" nirä ýitirim bolýarka? Tanyş ýigidim bar diýyädi welin, ýa şol näkese sataşaýdymka? Öz-ä beýtjek maşgala meňzänok".

Ol ikinji gezek jaň edende, trubkadan gyryljak aýal sesi eşidildi.

— Bagışlaň, Akgül ýokmudy? Ýekeje minut. Henizem ýatyrmý? Ýok, ýok, oýarmak gerek däl. Eger ýumuş görmesweniz Kerim jaň etdi diýip aýdaýyň.

Ine, şu gürrüňden soň bary-ýogy sanlyja gün geçendirdä, telefon jyňyrdady.

— Hawa, diňleýän. — Kerim trubkany gulagyna ýakyn tutdy. — Hä, Akgül, bi senmi? Munça-da bir ýatmak bormy? Näme, näme? Ýatyp bilmedim? Düýn sözünde tapylmadygynyň sebäp bolandyr. Oňatja düýsem görensiň. Haçan, işden soň! Nirede? Bize gelýäňmi? Bolýa, bolýa. Men öye irräk barjak borun.

X X

x

Kerim Berdi bilen bakjadan gelýärkä Akgül olaryň öňünden ýylgyryp çykdy. Olar salamlaşdylar. Ýone ikisi hem geplemedi. Berdijkakasynyň elinden sypdy-da, öye bakan ylgap gaýtdy. Akgül çaganyň giderine mähetdel gep urdy.

— Hawa, Kerim, düýn gelip bilmedim welin oňa özümem utanýan. Sen gaty gören-ä dälsiň-dä!

Kerim täze bir görnüše geçdi.

— Muňa seretle, men-ä ony bireýyäm bagışladym. Işıň çykandyr ýa biriňkä barmaly bolansyň. Men oňa düşünýän-ä.

Olar birek-biregiň elinden tutup howla girdiler. Ýone edil şu ýerde Akgül Berdini görüp, elini çekip aldy.

— Oglum, Berdi jan, bar sen içki otagda eşikleňni çalşyryň. Ynha, häzir men çayjagaz oturdaýyn. Naharam bişirin. Üç bolupjyk oturarys. Görýäň-ä, bu gün bizde myhman bar.

Akgüle "myhman" sözi ýaramady. Ýone syr bermedi. Ol eýwana geçip, kresloda oturdy, oturangoňam daş-töweregine, otagyň içine birlaý göz gezdirip çykdy. Reňkli telewizordyr bidiomagnitafon, daşary ýurt mebelleridir elde dokalan halyalar... garaz, otagyň dokuzy düzüwdi.

Kerim aşhanadady. Ol bu ýerde ep-esli eglenenmelem boldy. Onsoň Akgülüň oý-pikiriniň örüsiniň giňemegine maý boldy. "Gör-ä bu bolýan zatlary. Atageldem edil şunuň

ýaþyndaky adamdy. Äriň-ärden parhy köp bor eken. Seredip otursaň, bu ikisiniň diňe hudaýy bir. Boýy-syratam , görki-görmegeýligem, sadalygam bäs sany Atageldä degjek. Alkaşyň öýýem bolmaz, sözem. Oňa arak bolsa bolany. Asyl ol ýassykdaşynam bir çüýše araga çalşyp goýberjek.

Kerim, Kerim. Ol meniň alnymdan dogan bagt ýyldyzy, elýetmez perişde. Üstesine özbaşyna howlulyja jaýam bar. Basym ulagam edinjek. Baýlygam egsiler ýaly däl, günde petdeläp düşýär, uly bir edaraň hasap-hesibini ýeke özi ýoredýär. Onsoň biz uzak ýurtlara syýahat ederis. Men muny sypdymaly däl. Yöne... şujagaz güjüjegi welin sulhum alanok. Aý, onuňam bir alajy tapylar, görüberýäs..."

– Çaý taýýar, saçak başyna geçibermeli.

Kerimiň bu sözleri Akgülüň içgepletmeleriniň arasyň böldi. Ol ogurlykda tutulan ýaly özünü oňaýsyz alyp bardy.

– Çaýyň taýyn bolsa birje käse içäýmeli bor. Onsoň men gaýtmaly.

– Nirä?

– Nirä boröýdýäň, elbetde, öye.

– Akgül, dogrymy aýtsam, men seniň indiden beýlæk aýry bir ýerde, özem kireýine jaýda ýaşamagyňı İslämok. Sen şu içerä gerek. Biziň bagtly ýaşamagymız üçin gerek.

– Hawa, Kerim. Meniňem bu hakda oýlanma kemim galmadı. Öz göwnüme geňeşdim, özge sala saljagym ýok. Maşgala bolup ýaşamak meniň gursagymda göterip ýoren arzuwym. Yöne näme öň bir ýalňyşyp gördüm-dä, şol ýalňyşlygyňam şu güne deňiç pidasy bolup ýörün. Dogrusy, indiki ätlejek ädimimdenem gorkman duramok. Yogsam menem iki-üç çagaň enesi bolmaly. Yöne şol alkaşdan çaga alasym gelmedi. Halys gün görkezmedi maňa. Göwrämdäki jan giren çagama čenli aýyrtmaly boldum. Indem näme ýene bir bulagaýlyga çolaşaryn öýdüp, asyl saňa-da belli bir zat diýip bilmän ýörşüm.

– Saňa düşünýän, Akgül. Menem kän oýlandym. Şeýle duşuşyp ýörmek bir başga, är-aýal bolup ýaşamak , bir ojagyň keşgini gerdeniňde çekişmek bir başga. Yekelik halys irizdi. Ara şeýtan beýleki düşmänkä bu işi çaltlandyraýsak bolmazmy? Berdi jana-da bir howandar, ene ýerini tutup biläýjek, özün ýaly mähriban adam gerek. "Enesiz günde ýetimek, atasyz –

toýda” diýlendir. Oňa-da ýetimligini duýdurasym gelenok. Her niçigem bolsa, ol meniň bar mydarym.

Olar saçak başynda-da ýanaşyk oturdylar. Kerim:

– Berdim, oguljygym, gel ahyryn, bileje oturyp çay içeliň – diýip, daşarda nämedir bir zada gümra bolup ýorewn ogluna gygyrdy.

Kerimiň oglunuň saçak başyna çagyrmagy Akgüle ýaramadyk borly. Asyl ol çagajygyň ady tutuldygy, ýüzünü ajan hamyr ýaly turşatdy oturdy. Ony Berdijik bada-baat aňsa-da, kakasy aňmady.

- Kaka, men ýaň suw içdim-ä.
- Onda gel-de naharyň iý.
- Men soň iýjek.

– Ony bir öz gününe goýsana. Şeýdip duran erkegi hiç halamok. Çagadyr-da, akyksa iýer, suwsasa içer. Onsoňam men häzir myhmanyň ahyryn. Tas meniň barlygymam unudýaň. – Häliden bări gaýdarman bolup oturan Akgül myhman otagyna geçdi-de, özünü diwanyňüstüne oklady. Zatlart howul-hara ýygnaşdyran Kerimem onuň golaýyna gelip oturdy. Birsellem dymışlykdan soň Kwerim onuň saçlaryny sypady. Soňam onuň garşylygyna bakman gujagyna gysyp, yüz-gözünden ogşady.

– Oňatja bol, oglan. – Akgül birneme gyra çekildi. Hyálynda welin başga zatlar at saldy. “Şeýle ýigit taparsyňda, näz etmäňnäme, gyz. Sen bolmasaň ýene biri. Bular ýaly çörekli ýigide heley gytlygy barmy. Samsyk bolma, bu seniň Atageldiň däldir. Posaňam bagyšla, özüňem...”

Berdijigiň daşarda oýnap ýörmegi olar üçin kemem bolmady.

x   x   x

Indi Kerimlere her gün diýen ýaly Akgülüň özi baş çekip durdy. Asyl onuň yzyndan ýörite çakylyk iberjegem bolup ýörmeli däldi.

– Kerim, işden soň teatra giderismi? – diýip, bir gün ol arakesmede öýüne gelen Kerime sala saldy.

– Gidäýeris. Onuňam heý gürrüni bolarmy? Asylsoňky gezek haçan teatra baranymam ýadymda däl.

– Onda men öýde garaşaryn. Sen özüň baraý...

Kerim işden çykdy-da Berdini bakjadan aldy. Şondan çykybam Akgüllere sowuldy.

– Akgül, hany sen taýýarmy? Ynha, biz-ä geläýendiris.

Biledinem getirdim – diýip, elini jübüne sokdy.

– Berddini nätjek?

– Nätmenden hudaý saklasyn. Özümüz bilen alyp gidibereris.

– Men-ä çaga bilen teatra gidilýänini bilemok. Haýwanat bagy bolsa başga gep.

– Berdimiz indi çaga däl. Yedi ýaşynda, özem tüweleme, düşbüje. Nesip bolsa bi täze ýyl mekdebe-de barmaly – diýip, Kerim oglunyň tahýalyja başyny sypady.

– Aý, ýok, bolmasa, ony bizde galdyraýaly.

– Ol bolmaz.

– Onda özüňiz gidiberiň.

– Saňa nä döw çaldy, Akgül? Men saňa düşünemok.,

– Men çagaly teatra gidip biljek däl, islämok.

Kerim dara-direlikde Akgül bilen sene-mene edip oturmak islemedi. Gatyrganmadam. Gaýta şol bir parahatlygy bilen:

– Köýen şu biletler bolsun. Gitmeseň kemem däl. Onsuzam men şu gün ýadow-diýdi-de, oňaýdy.

Şuňa meňzeş waka başga bir günem gaýtalandy. Akgül Kerimlerde otyrды. Berdijik daşary çymak bilen boldy. İçerde ikiçäk galan Akgül bilen Kerim birsellem bar zady unutdylar. Ine, şo pursatda-da:

– Kaka, kaka! – diýip, Berdijigiň gapydan girmegi olaryň ikisini hem tok uran ýaly etdi. Çagajygyň özem aljyrady, haýsydyr bir widio filme tomaşa edýän ýaly birsellem gözlerini olardan aýryp bilmän, äm-säm bolup durdyda, ýene gygyrdy. – Kaka,kaka!..

– Nämé, kaka?

– Kaka, hol agyldaky pişikler bardyr-a, ana, şolar köpeläýipdir-dä! Walla cynam, hakyt dört sanya – diýip, dört barmagyny görkezdi. Soňam: – Gözüm bilen gördüm, ikisi ak, ikisem gara, özlerem kiçikgeje – diýip, jidir-jidir etdi.

– Şeýlemi? Berekella, bar sen pişijekleň bilen

boluber. Menem häzir barýan.

Akgül nämedir bir zatlary hüňürdedi. Kerim ogly çykyp gideninden soň ýerinden galdy, barybam işigiň kildini urdy. Ol aýala aç möjegin goýun sürüsine daraýsy ýaly nebewürlik bilen topuldy.

– Howlukmasana, oglan. Ne beýle ölüp-öçüp barýaň? – Akgül ýerinden galmakçy boldy. Kerim welin ony goýbererli däldi. Akgülüň bilinden geçen gollar ylla demir ýaly, eger-egeý ýone-möne zada gowşarly däldi. Garşylyk görkezjek bolmagyň özem manysyzdy. Akgüle ýigidiň zeruryna ýaramakdan başga alaç galmandy. Ine, şo pursatam gapy kakylty.

– Kaka, kaka! – diýip, Berdi sesiniň ýetdiginden gygyrды. –Kaka, kaka, gapyny açsana?

Kerim oglunyň sesini eşitse-de, eşitmezlige saldy. Akgül welin dillenmän durup bilmeli.

– Sen şol güjügiň ýok et. Ýogsam saňa hiç zat ýok.

Kerim Akgülüň üstünden haýsydyr bir güýcli el penjeläp aýyran ýaly etdi. Ol laňña ýerinden galdy-da, gahara dolup gepledii.

– Akgül, sen nämüçin meň göwnüme degýäň?

– Goýaweri oglan, men seniň göwnüňe degmek kelläme-de gelenok. Men seni özumiň ýitirip tapan bagtym diýip ýörün. Ýone...

– Yönesi näme? Sen indi meniň ýeke-täk perzendimi...

Akgül Kerimi gujaklajak boldy. Kerim gaýra çekildi. Akgül ýerinden galdy-da, aýnaň öňüne bardy, saçyna çalak-çulak timar berip, üst-basyny tertibe saldy. Soňam sesini gataldy gepledii.

– Hawa, Kerim, bir elde iki gapryz tutdurmas. Eger söýyaniň çynyň bolsa... meniň şertime kaýyl bolmaly borsuň!

– O nähili şert? Indi men öz oglumdan...

– Hawa, öz ogluňdan geçersiň ýa-da menden. Birini saýla!

– Men senden ýatsam-tursam beýle zada garaşmandym, Akgül! Beý diýme ahyryn, mähribanym. Umydymy köýdürme ezizim. Meniň ýagdaýyma-da düşün. Sen onuň nämesini halaňok?

– Oýlanyp gör, men gitdim.

Akgül işigiň kildini ýazdyryp daş çykdy. Kerimem onuň yzyndan galmady. Olaryň garşysyndan pete-pet çykanam Berdijik boldy. Ol :

– Kaka, kaka, sen görmediň, pişijekleň biri eýýäm öläýipdir, beýlekilerem gymyldanok – diýip, gaýgyl gepledı.

Akgül olara üns bermän, şol bir gahary bilenem çykyp gitdi.

x

x

X

“Ýigidi oý garradar”. Kerimi indi telim gün bări dürli oýlar basmarlaýardы. Yöne welin belli bir zatdan baş alyp çykyp bilmän, gyzgyn gazana atylan bugdaý dänesi ýaly gowrulýardы. Akgülüň “Ýa menden geç, ýa ogluňdan!” diýen sözleri hakydasyna gelende, ylla gyzgyny kyrk gradusdan agan hassa ýaly görünýärди. “Bi onuň cynymyka? Ýumruk ýalyjak oglan saňa näme edip biler?! Ýeri, ýetim bolup galmagynda onuň näme ýazygy bar? Meniň gaýtadan öýlenjek bolmagymda ojagaz neressäniň näme etmiş bar? Men Akgüli söýyän. Onuňam meni söýyäni gara çyny. Indi biz birek-biregi tanarça bolduk ahyryn. Ýogsa-da, Akgül bir gepinde “Edil öz çagam ýaly apalap saklaryn” diýipdi. Indikisi næmekä munuň? Nämüçin Berdini halanokka? Ýo-ok, bu ýerde bir gep-ä bar. Bu gün aýtmasa-da, ertir aýdar. Ony hökman aýtdyrmaly borun”.

Ýatar wagty bolupdy. Kerim hemişekisi ýaly bu gezegem ogluny gujagyna gysypjyk ýatdy. Berdi bolsa birki gaýta uludan pallady-da, gollaryny kakasynyň boýnundan geçirip uka gitdi.

Bossansyz geçirilen tutuş bir ýyl oňa hupbat baryny beripdi. “Ejem nirede?”, “Ejem gelenog-a?”, “Men ejemiň ýanyna gitjek!”. Ine, Berdiniň günde bir däl, belki telim gezek gaýtalan sözleridi. Kerim her hili hileler gurap, heniz beýnisi bekemedik çagajygy köşesdiribem bilyärди. Yöne her gezek onuň ýaşdan balkyldap duran garaja gözlerine gözü düşende, dogrusy, bir ölüp bilenokdy. Onsoň oglunyň “Eje” diýdigi, dili tutulyp, ýekeje agyz gepläbem bilenokdy. Bakjasyna-da göwünlü-göwünsiz giderdi. Terbiýeçi aýalyň aýdyşyna görä, o ýerde-de ejesini agzyndan goýanokmyşyn...

Kerim Berdini bakja berip, gönü Akgüllere bakan

gaýtdy.

– Size kim gerek? – diýip, ony gyryljak sesli garryja aýal garşy aldy.

– Maňa Akgül gerekdi. Men onuň yzyndan geldim.

– Sen kim borsuň, oglum?

– Menmi? Men Kerim.

– Hä, Kerim. Kerim bolsaňyz, näme daş išikde dursuňyz. Giriň-ä içerik.

Kerim içerik girensoň Akgüli görmek isledi. Gözünü çetki otagyň gapysyndan aýyrmadı. Garry ene welin mylaýymlygy bilen ýüzlendi.

– Geç, birsellem otur. Akgülem hä diýmän geler. Şü dükana aňry-bäri al diýip iberipdim.

– Ene, men häzir işe barmaly. Siz Akgüle aýdyň, goý ol bize barsyn.

– Bor oglum, aýdaryn. Ol hökman barar. – Garry ene Kerimi daş işige çenli ugratdy.

x

x x

Akgülüň içini it ýyrtýardı. Soňky günler bar görübilmediği Berdi boldy. "Ahyr meň diýenim bolar. Kerimi gysajyma salyp bilsem, ojagaz ýetimçäni enesinden dogmadyk ýaly ederin. Ýöne nämeden başlamaly? Ugruny tapmasam, soňunyň erbetlige alyp barmagam ahmal. Eger ol meniň sözüme ynanmasa, şonda nätmeli? Onuň menden bütinleý yüz öwürmegi-de daş däl. Ol şol bir Bossanynyň adyny dilinden düşürenog-a. Belki bu zatlar barada men oňa durmuşa çykamsoň aýdaryn. Ýok, bolmaz. Mende häzirem bahana gyt däl. Ýone nädip, nädip..."

Akgül iki-baka pelesaň urdy. Asyl ol şol pikirini ýüreginden çykaryp taşlap bilmedi. Amatyny welin tapmady. Onuň Kerime gowy hem-de wepaly görnesi gelýärdi. Berdi bilen welin ysnyşyberenokdy. Kerim ýanyndaka yüzüne gülüp bakýardı. Onuň bilen ikiçäk galanda welin, oňa alarylyp serederdi. Şeýle bolansoň Berdiňem bu aýaly jyny alyp duranokdy.

Bir gezek bolan waka Berdiniň ömür ýadınydan çykmasa gerek. Olar bazaryň içi bilen geçip baryardy. Berdi bu ýerde ilkinji gezek bolansoň satylýan almadyr narlara, üzümdir

gawun-garpyzlara gözü gitdi, agzy suwjardy. Olara bakan ellerini uzatdy. Akgül welin alyp beräýmedi, gaýta: "Yetimçe, seniň gözüň zatdan doýjak däl. Öýde iýýäniň az görýämiň. Dogman geçen. Düzüwli zat bolsaň, meň maňlaýymdan çykmaýdyň" diýdi-de, oňa alarylyp seretdi, soňam ony silterläp-silterläp, bazaryň içinden süýräp diýen ýaly alyp gaýtdy. Ol soňam tä öýe gelýänçä käýinip geldi...

Akgül häzir kresloda oturyp, Kerimiň suratly albomyny görýärdi. Surat diýseň kändi. Şol bir suraty welin bir eýlæk, bir beýlæk öwürip, öwran-öwran synlap, elinden goýmady. Suratdaky ýylgyryp oturan oglan oňa tanyşdy. Hakyt düýnki gün pikirini edip, Kerime aýtmagyň ugruny tapyp bilmän oturan wakasam şu oglan bilen baglydy. Suratyň arka yüzünde "Klasdaşym Bossana Ilamandan ýadygärlik" diýen ýazgy-da bardy. Ana, şol ýazgy hem onuň peltasine ýag damdyrды, gurdy gündiz uwladы.

Ol birbada bu hakda dil ýarmaga Kerimden heder etmänen durmady. Ýöne her gezek gelende bu albomy eline alardy. Şol bir surata seredibem esli oturardy. Arman her gezegem şol gorky bilen ýüregindäkisini aýdyp bilmän gaýdardy.

Bir günem:

– Akgül, sen hemiše şol bir dymyp otyrsyň. Oýlanara, ölçäp-dökere birçen boldumyka diýýän. Saňa näme päsgel berýär? Gel, düşünişjek bolaly. Men seniň ýüregiňdäkisini bilesim gelýär –diýip, onuň aladaly yüzüne ciňerildi.

– Kerim, seniň maňa öýlenmekçi bolýanyň, çynyňmy? Hakykatdanam, sen meniň bilen maşgala bolup ýaşasyň gelýärmi?

– Sen-ä muny oňaraýdyň-ow. Ýeri, ony soramaň näme?

– Eger ol çynyň bolsa, onda biziň käbir zatlar barada doğrudanam düşünişmegimiz gerek.

– Wah, şeýdip bir dil açsana? Men indi näçe gündir seni synlap ýörün. Seni haýsydyr bir zadyň ünjä goýýandyggyny ýüregim szypjyk dur. Hany, sen aýt, o nämäň ünjüsü? O nämäň düşüşinmeli zady?

– Kerim, sen Bossany söýüpmediň?

– Hawa, söýüpdim.

– Olammy?

—Olam söýüpdi. Ýogsa-da, sen ony nämüçin soradyň?

— Aý, hiç ...

— "Dile geldi, bile geldi". Sen muny ýonelige-hä soramaly däl.

— Hany, ol senden başga-da biri bilen halaşýamyşyn-a.

— Ýo-ok, men Bossana garalyk sürtdürmen. Ol meniň öňümde süýtdenem akdyr.

— Süýde-de siňe seretseň...

— Nähe diýmekçi bolýaň?

— Köşes, gaharlanma. Menem seniň ýüregiňi çisirmegi özüme dereje bilemok Saňa eşidenimi hem-de gören zatlarym hakynda aýdýan. Seň abraýyň, meň abraýym. Ýone näçe gizleseňem temen haltada ýatmaz, onsoň il-güne-de gep gerek. "Il agzyny ýygyp bolmaz, çelek agzyny bogup" diýilmeýämi näme. Ony hamala pynhan ýerlerde-de, del adamlar bilen görenler bolupdyr.

— Bes et, seň munuň töhmet bolýar.

— Bu töhmet däl. Oňa delilem bar. Ýone sen beýdip meň üstüme azgyrylyberme.

Kerim şol pursat içini gepledip ýetişdi: "Düşseň dul aýalyň toruna, girdiň ýetmiş arwahyň görüne" diýeni bolaýdymmykam? Aý, ýok, ol beýle aýallardan däldir. "Seň abraýyň, meň abraýym" diý-dä! Görgüli meň namysym diýip janygýan bolsa näbilýäň".

— Sende aşa gyzmalyk bar, Kerim. — Akgül pessaýlyk bilen gepledı. — Gyzmalyk bar ýerinde-de birek-birek bilen düşünişmek kyn bolýar. Meniň saňa janyň ýanýar."Oglum, oguljýygym" diýip, şo gögeläni päpeläp ýörşüne. Eger sen ähli zada parahatlyk, sowukganlylyk bilen çemeleşseň, onda sen nämäniň-nämedigine, ýöňkelýän günäň agram tarapyna özüňem göz yetirersiň.

Kerim dymyp otyrdy. Iki gulagy welin Akgüldedi.

— Bossan bizden bir klas aşakda okaýardy – diýip, ol ýüregine düwen pikir-hyýallaryny bir ujundan çösläp başlady. — Özem klasdaş oglanlarynyň biri bilen gowy gösterdi. Ol bütin mekdebe aýandy. Onunjyny tamamlanlarynda-da birek-birek bilen söz edişen ekenler. Bilmedik nämesinden, Bossan oňa garaşmady, ur-tyut saňa durmuşa çykdy oturyberdi.

Ol oglan gullukdan boşap geldi. Bolan işe haýran galyp, esli wagtlap sallah gezdi. Bossanyň söýgüsü welin ýürekden eken. Ogryn-dogryň ýollar bilen...

– Ýok, Akgül, haýys edýän. Sen bir beýle gürrüňlere ynanma.

– Gözüň bilen görmeseň ynanmak kyn. Häzir men baryny aýdaýyn. Asyl Bossanyň özi olara baryp gaýdardy. Bir gezeg-ä hakyt onuň ejesi Doýduk Bossany oglunyň ýanyndan kowubam goýberdi. Dogrusy, çagasy bolansoň-a gördüm diýsem, hudaý tutar meni.

Onsoň hälki oglan diýýänim Bossan ölenden soňra öylendem-le. Özem başga şäherde oturýar. Oba-da häli-şindi gelip-gidip dur. Onyarada Bossanyň ýatan gonamçylygynda-da görenler bar.

– Kim ol oglan? O hakda men bilemog-a? Ýok, ýok, seň bu sözleňne-de ynanamok. Göwnüme bolmasa, bu zatlar kimdir birfiniň bähbidi üçin ýone oýlanylyp tapylaýan zat. – Kerim iki-baka elewredi.

– "Hemedan daş bolsa-da, kädi ýakyn". Onuň suraty seň albomyňda-da bar. – Akgül albomdan Ilamanyň suratyny getirip Kerime berdi. – Ynha, ol oglan.

Kerim surata seretdi. Görse Bossanyň klasdaşym diýýän oglany. Ol dergazap bolup gygyrdy:

– Men ony öldirin!

– Ýok, ezizim, bu bolmaz. Seni türmä basarlar. Onsoň meň günüme it aglar. Sen eden işiňi akyllı-başly, maslahatly, özem sowukganlylyk bilen etmelisiň.

Kerim ýüzünü sallap, gyzaran gözlerini Akgülden üçürdiklejek boldy. Ol Akgülüň gürrüňlerini dişini gysyp diňledi. "Bossanda beýle hileler bardyr öýdüp kelläme-de getirmändim. Ol meniň aşa sadalygymdan peýdalanyp... Men oňa durkum bilen ynanypdym. Hatda onuň aýagyny gyşyk basanyny-da duýmandyryň".

– Bu hemmesi däl. Arada ol näkes "Şu ýerde meň oglum bolmaly" diýip, Berdiň bakjasyna-da barypdyr diýýä. Wah, etmelisi bellile oň. Ony tapybam bolar, tutubam. Höküwmet bolmasa, diriligine ýere gömäýňel-ä ony.

Aý, onsoňam "Gurt çagasy – ekdi bolmaz". Men saňa şuň ýaly ogul dogrup bererin – diýip, başam barmagyny çommaldyp görkezdi. – "Garganyň "gaz" balasy, her kimiň öz balasy". Şony ýoklan günüň meni kanuny aýalyň hasap edäý. Biz bagtly yaşarys.

– Bes et!..

X

X

X

Kerim bakjadan Berdini alyp yzyna dolandy. Şu ýerde-de Akgülüň düýnki ýakımsız sözleri gulagyny shaňladyp gitdi.

– Oglum, oguljygym, men senden bir zat soraýyn – diýip, ýoly ortalaberende ogluna ýüzlendi. – Ýöne dogryňdan gel, sen meni aldama, balam. Sen maňa aýt, saňa su ýagty jahanda menden başga "oglum" diýip ýüzlenýän barmy?

Berdi kakasynyň häzirki içki howsalasyndan bihabardy. Ýöne göwnündäkisini welin aýtdy.

– Hawa, bar.

– Kim ol?

– 0 gün bizde baýramçylyk bolanda Aýazbab geldi-de, maňa "oglum" diýip başy my sypady, süýji-köke-de berdi.

– Ýok, men senden Aýazbabany soramok. Başga bir adam.

– Kaka, sen bir zat soraýyn diýip, iki zat soraň-a?

– Tüket. Soragyma jogap ber.

– Başgamy? Hawa, şol gün başga bir adamam gelip, çagalara alma paýlady. Ol şonda maňa-da iki alma berdi. Özem "Al, oglum, iý, süýji almadyr" diýdi. Ol adam aldamandyr, kaka! Süp-süýji eken, olar ýaly süýji almany senem getireňok. Ol ýene-de getirin diýipdi.

Kerimiň damagy dykyn alansoň, gaýdyp geplemedi. Ýöne oglunyň elinden silterläp, uly ýoldan aňryk aşdy. Özi-de ýolboýy gaharyna bäs gelip bilmän ertendi. "Sebäpsiz çöp başy gymyldamaz. Akgülem ýöne ýere hopugýan däldir. Bar zady bilse-de, gör näçe wagtlap dymyp gezipdir. Asyl Berdini halamazaklygy bardy-la. Bi it oglam şol suratdaky haramzada bilen bir almany iki bölen ýaly meňzeşem".

X X X

Kerim ukudan adatdakysyndan ir oýandy. Oňa bu gije süýji uku nesip etmedi. Ilkagşam-a Akgülüň öýkeläp gitmeginiň hem-de özüne gürrüň beren zatlarynyň düýp sebäbine düşünjek bolup köp urundy, oýlandy ýatdy, wagtal-wagtal çilim otlandyda, garaňky ottagda gezim etdi. Ogly içki ottagda ýatyrdy. Käte baryp onuň yüzüne esedip, dem alyp ýatyşyny synlaýardy-da "Nätmeli? Akgülüňem goýan şerti ýeňil-ýelpaý däl... Onsoňam ol bir geپinde men senden göwrelem diýip ýaňzytdy. Dogrusy, wagtynda Bossanyň ata-enesi "Gyzymyz öldi, agtyjagymyzy bize beräýseň" diýip, özelenipler ýalbardylaram. Eger-ege, oňa men göwnemedim. "Öýlenersiň, onsoň çagaň öweý enäň elinde oňmaz" diýibem gördüler. Kes-kelläm garşy boldum. Eger beräýsem, onuň bilen ýüregim agzymdan sogrulyp gidäýjek ýalydy. Onsoň gaýdyp olaram köwlenmediler. Habaram tutmadylar. Iki janly soýup, ýylyny berdim. Eger-ege ant içen ýaly, görünmelidirem öýtmediler. Göwünleri galandyr menden. Häzirem beräýsem yüz öwürmezler welin Akgülüň aýdanlary ugrunda bar bolsa, onda şeýle agtyk goý olara-da nesip etmesin. Indem bu bolgusyz habardan soň sen nädip başyňa telpek sokup, "menem erkekdirin" diýip, il arasyňa çykjak.

Akgüle sataşalyň bări maňa bir döw-ä çaldy, jadyladymy, doga etdimi? Onsuz günüm ötenok, dünýäm darygýar, bi durmuş maňa manysyz". Şular ýalay oý-pikirlere gark bolup, uzakly gjäni uklaman diýen ýaly geçirdi, ýaňy bir ırkilende hem tisginip oýandy, kimdir biri adyny tutup gygyran ýaly boldy.

Kerim pakgaran gabaklaryny owkalaşdyryp aýaga galdy. Dynç alyş günü bolansoň Kerim çagy içmäge-de howlukmady. Daş işige çykyp, hoştap howada esli durdy. Şol durşuna-da Akgül hakda oýlandy. "Nätsemem ony men öye getirmeli. Bir hepdeden komandirowka gitmeli boljak. Wah, oň şertine sered-ä".

Oý-pikirler onuň üstüne tolkun bolup dökülyärdi. Kerim bolsa olardan saplanmagyň tärini gözleyärdi. "Näme-de bolsa bir zatlara-ha güýmenmeli, ýogsam bu pikirler meni däliretjek" diýip, Kerim eline tor alyp bazara bakan eňdi. Ol dolanyp gelende, Berdijk gapyda şumjaryp otyrды.

– Bu nä boluş?

– Kaka, gezmäge gidýäsmi? Akgül daýza-da biz bilen
gidýämi?

Akgülüň ady tutulanda, onuň öňünde goýan şerti şo dem
hakydasyna gelen Kerimiň bedeni saňyldap, oglunyň gapdalyna
çökenini duýman galdy.

– Bu gün gezmäge diňe ikimiz gideris.

– Ony äkitmäli-laý. Ol ... ol... meni urýa. Kaka,
bilýäňmi, maňa nämeler diýyä? "Sen ýetim güyük" diýyä. – Berdi
elini yüzüne tutup, ýene şumjardy. Soňam kakasyna gysmyljyrap,
onuň boýnundan elini dolap aldy.

– Ol bilmän aýdandyr. Ol seni gowy görýä. Ýör, çay
içeli, soň ikimiz gezmäge gideris...

Kerim dükandan bir çüýşe arak alyp şäheriň çetine
çykanda, wagt günortanlar bolupdy. Daş-töwerek gum-guklukdy,
guş-gumrular hem günüň ýiti gyzgynyna tap gelip bilmedik
borly, görünmeýärdi.

Ol çilim sorup oturyşyna oglunu synlaýardy. Açyk giň
meýdanda bökjekläp ýören Berdiniň boýy-da öňkisinden birgez
uzalan ýalydy. Birsalyň gaýgy-gamlar duman kimin syrylyp
gidipdi. Akgülüň şerti hakydasyna gelende welin, Kerimiň giň
maňlaýy bürşüp, bedeni sandyrady, ýene-de oý-pikire çümdi.
"Neneň dözerkäm?.. Şertim şahyma edäýsemem bordy, ýöne indi bu
gürrüňçilikden soň namysa-da galyp bolmaz. Onsoňam "Kesmeseň
ganamaz" diýlen pähimem-ä bardyr. Sapaly durmuşňüçin az
salyň awunmalam bolar". Ol matlamyny anyklansoň oglunu ýanyňa
çaǵyrdy.

– Hany bärík gel.

– Kaka, men ýene-de azrak oýnaýyn! – diýip, Berdi iki
aýagyny asmana bakyp duran alaka bakan eňdi. Alaka bolsa
hinine sümüldi. Diňe şondan soň Berdi ylgaşlap gelip, kakasynyň
gujagyna gelip doldy. Oglunyň gyzgyn bedeni oňa köz bolup
degdi, demi-de yüz-gözünü çawup gitdi. Kerim oglunu gujagyna
mäkäm gysdy-da, yüzünden taýly gezek ogşady. Dodaklaryny
müňküldedip, "Bagışla, takdyryň şeýledir-dä" diýýän ýaly
sünklek barmakalry bilen oglunyň bokurdagyna ýapyşdy. Berdi
welin kakasynyň yüzüne birgeňsi esedip, aňkarylyp durdy.
Ataly-ogluň demi goýulyşyp, göreçler bir-birini nyşana

alýardy. Şol pursatda-da Kerim barmakalry bilen oglunyň bokurdagyna agram saldy. Berdi tisginip, aýaklary bilen ýer depirjikläp, elli bilen kakasynyň döşünden itip goýberdi. Kerim niýetinden dänmedi, onuň bogup oturýany ogly däldi-de, ylla suratdaky Ilamandy. Ol Kerimiň gözüne şeýle-de bolup görnüpdi. Birdenem oglanjygyň häliden oýnaklap duran garaja gözleriniň şöhlesiniň öcüşip ugranyny gören Kerimiň elli bilen bokurdakdan sypaga-da jansyz ýaly şalkyldap, dyzna degdi.

— Kaka, sen nädýäň, agyrá-la!

— diýip, Berdi kakasynyň gujagyndan sypangoň honda atylyp düşdi, gorkuly görejini Kerime dikdi.

Kerim ilki bilen ogluna näme diýjegini bilmän aljyrady, soňam ýyrşaran boldy:

— Men-ä seni göterjek bolýan, sen bolsaň oýna-da çydaňok.

— Şundanam bir oýun bormy? Hany, menem seni şeýdäyeýin, agyráamy-ýokmy? — diýip, Berdi kakasynyň ýeňsesinden geldi-de, ysgynsz elli bilen onuň bokurdagyna ýapyşdy. Kerim çyna berimsiz kykyr-kykyr gülüp:

— Waý, öldürýäň-le! — diýip gygyrdy.

— Hä, ajymy-süýji?

— Sen zor çykdyň. Gel ikimiz oturyp leýmunat içeli, ýogsam suwsuzlyk ýykýa meni — diýip, Kerim oglunu gapdalynda oturtdy-da, limonadly çüýşäni ogluna berdi. — Bu suwam men içeýin.

— Ol-a suw däl, arak, özem aky — diýip, Berdi yüzünü çytdy.

— Haý, kezzap diýsäniň, bilmeýän zadyň ýok seniň. Ajam bolsa, men-ä şundan içjek.

Çüýşäniň bokurdagydand tutup, arak owurtlap oturyşyna Kerim "Şu aky suw belki maňa kuwwat berer, ýogsam bognum ysanok" diýyärdi. Sho mahal Akgülüň "Gurt çagasyndan ekdi bolmaz. Ikimiziň mähir siňdirip döretjek çagamyzdan bagt taparys. Näçe çaga islešeň şonça-da dogrup bererin" diýen sözleri gulagyna eşidildi. Gapma-garşylykly oý-pikirlere gark bolup barýan Kerim sähel salymda çüýşäni boşadyp barýardy.

— Kaka, içme, pýan bolarsyň!

Kerim oglunyň gykylygyna tisginip, ylla ukudan oýanan ýaly töweregine ýaly-ýult edip göz aýlady. Golaý-goltumda gymyldy-hereket ýokdy. Uzakda bir ýerde şäheriň sement zawodynnyň uzynly-gysgaly turbalaryndan zogdurylyp çykýan tüsseler garalyp görünýärди. Howa diýseň petişdi, onuň yüz-gözünden damja-damja der syrygýardy. Ajöze içilen arak beýnä agram salyp ugrapdy. Gözleriniň öni ümezläp, durky bilen süllerýän ýalydy. Berdi bolsa "Kaka, içme, ýör öye gaýdaly" diýip, onuň egninden silterleyärdi.

— Ýok bolsana... öýde körün ýok seniň — diýip, Kerim ogluny itip goýberdi. Berdi iki-üç ädim beýlæk togalanyп düşdi, elindäki çüýše-de atylyp gitdi. — Sen... sen it ogly zerarly men neneňsi hunaba iýýän. Dogman geçen! Dünýä örtenmek üçin geldiňmi? Iller keýp çekýä, adam şekilli ýasaýa. Men bolsam kesekiň siýdiginden dörän... — Kerim çüýşäniň bilinden tutup çaykad-da, başyna çekdi, soňam boşan çüýşäni kibtaşyry oklap goýberdi.

Berdi ýerinden galyp, çüýşä ýapyşdy. Çüýşe boşdy. — Leýmonadymam döküpsiň. Gitmeseň gitme, men gidýän — diýip, möňňürip öye bakan ugrady.

Kerim oglunyň özünden ara açyp barýanyny görüp:

— Gaýt yzyňa! Gaýt diýýän saňa! — diýip, azm urdy.

Berdi gaňrylyp yzyna bakdy-da, birselleм durdy, kakasynyň yzyndan ýeterine garaşdy. Kerim welin oturan ýerinden gorjananokdy. Berdi ýene-de ýöräberdi. Ol gözlerini owkalap, möňňürip barşyna kä büdräp, kä ýykylyp, öne ýoreýärdi.

— Saklan, haram, eşek! — diýip, Kerim oglunyň yzyndan hasanaklap ylgady. Ýetip gelýän kakasyny gören Berdi aýak çekdi, gorkudan ýaňa durky bilen sandyrady. Kerim ogluna şarpyk çaldy-da, elinden yutup, süyräp diýen ýaly başky oturan ýerine getirdi. Şol pursatda Akgülüň: "Sen kimin towşan ýurek sölitäni başyma ýapaýynmy?" diýen gyjalatly sözleri gulagyny şaňladyp gitdi. Ol gaňrylyp, gelen yzyna seredeninem duýmady.

"Men haçana çenli öňyetenden gyjalat iýip ýörmeli borun. Menem erkeg-ä, meniňem namysym-arym bolmal-a" diýip, Berdiniň bokurdagyna ýapyşdy. Oglunyň balkyldap ýasa dolan gözlerini

görende ýene-de elli^r iⁿ diýenini etmedi. Töweregine gorkuly seretdi, töweregine bolsa häzirem gum-guklugydy, janly-jemende görnenokdy.

Kerim arakly çüýşäni eline aldy. Berdi bir-ä kakasynyň gyzaran gözlerine, birem onuň elindäki çüýşesini synlap, iki eli bilen kellesini tutdy, gözlerini ýumdy.

– Kaka, kaka jan, ýalbarýan, urma! Eje!!! – diýip, çirkin-çirkin gygyrdy. Ýokary galan çüýše onuň kellesine dälde, gapdalda ýatan daşa degip syndy. Kerim onuň bir bölegini alyp aşak oturdy. Soň ogluny bar güýji bilen özüne dartdy. Gorkudan ýaňa gagşyldap, uçaýjak-uçaýjak bolýan Berdi kakasynyň matlabyna düşünmän ýene-de möňňürip goýberdi. Kerim bolsa rehimsiz darady. Öňünde bir gysym bolup oturan oglunyň iki aýagyny öz aýaklarynyň arasyна salyp, onuň başyny ýeňsesine gaňyrdy. Soňam çüýše döwüginiň ýiti tarapyny bokurdakdan saldy...

Kerim sen-men ýok, hasanaklap ýerinden turdy, okdurylyp türmäň gapysyna bardy-da, güýjuniň ýetdigindenem gapyny ýumrukla^p ugrady.

– Acyň gapyny, acyň diýýän men size, acyň!.. – diýip, bogazyna zor salyp gygyrdy. Onuň aýylganç sesine Hyrdam zähresi ýarylan ýaly bolup oýandy. Soňam:

– Kerim, Kerim, näme habar? Saňa ne döw çaldy? Ne beýle oda-köze düşüberdiň? – diýip, gözlerini elek-çelek edip ýerinden galdy.

– Ondan gorkmadygyň imany ýokdur, gardaş. Bar belanyň körugi sataşman geçen şol heleýden boldy. Ýok, ol heleý däl, barypýatan melgun. – Ol gahardan ýaňa dergazap bolup gapyny kakdy, soňy bilen aýagy bilen depdi.

– Gykylygyň näme? – diýip, gözegçi seržant gapyň "gözjagazyndan" änetdi.

– Meni inspektor Hekimow bilen duşuryň. Duşuryň diýýän. – Hanow gapyny öňküdenem güýçli ýumrukla^dy.

– Gykylygyň bes et-de, bar ýeriňde otur. Men häzir inspektora jaň ederin.

Hyrdy äm-säm bolup durdy. Kerimiň üç günden bări gysyp-gowrup barýan oý-pikirlerinden soň, inspektora bolan işi

bolşy ýaly, jikme-jikligine gürrüň bermegi ýüregine
düwendigine henizem ynananokdy.

Goçy ANNASÄHEDOW,
Petdi MAGSYMOW.

esger_95 Detektiv proza